

Udkantsdanmark i en brydningstid

Der er så megen bevægelse i bosætningsmønstret, at det i 2015 også slog statistisk igennem. Pludselig kommer Udkantsdanmark dermed til at blive en del af den forandringens vind, der måned for måned bliver mere mærkbar.

VIGGO MORTENSEN
prof.emer.
leder af Ærø
Folkebibliotek

FINN SLUMSTRUP
forfatter og
foredragsholder

For den, der jævnligt rejser rundt i landets yderområder, er det tydeligt, at vi lever i en periode, hvor noget nyt er ved at bane sig vej. De senere års meget fastlåste oplevelse af vækstområder over for afviklingsområder er i opløsning og afløses mange steder af en mere nuanceret virkelighed. Og i medierne dækning af "udkanten" udskiftes en overbærende talen ned til provinsens ydmyge egne med en oprigtig nysgerrighed efter at finde ud af, hvad der egentlig foregår der ude, hvor kragerne vender.

Vi taler endnu ikke om voldsomme, gennemgribende forandringer. Men et alt for fastlåst billede slår revner, og nye muligheder stikker hovedet frem. Ændringerne sker på de to fronter, som var grunden til, at vi for to år siden gav vort initiativ den lange titel "Oprør fra Udkanten. Mulighederne Land 2.0."

Regeringen Lars Løkke Rasmussen fortjener anerkendelse for at have sat "vækst og udvikling i hele

Danmark" på dagsordenen. Størst opmærksomhed har der været om udflytningen af 3.900 statslige arbejdspladser til 38 byer i provinsen. Udover den konkrete betydning for de områder, der får tilført nye offentlige stillinger, har initiativet stor symbolsk betydning gennem dokumentationen af, at det faktisk er muligt at skubbe offentlig tyngde fra øst mod vest. Det har vi ikke været forvænt med de sidste 25-30 år.

Netop i disse uger høster landets 32 færgeafhængige øer de første erfaringer med, hvad stærkt reducerede billetpriser kan betyde for trafikken til øerne. Foreløbig er den billigere trafik begrænset til månederne umiddelbart efter og umiddelbart før sommerferien. Folketinget fandt nemlig kun 95 af de 281 mio. kr., det årligt vil koste at indføre landevejsprincippet, hvor trafik over vand økonomisk sidestilles med transport over land. Vi er altså kun en tredjedel af vejen mod gennemførelse af landevejsprincippet. Men i det mindste er der politisk enighed om, at denne gennemførelse er endemålet.

Den meget omdiskuterede landbrugspakke indgår også i regeringens initiativer for at skabe vækst i hele landet. Diskussionen om pakken er ikke afsluttet, så længe det stadig ikke er afklaret, hvad EU siger til pakkens lempelser på en lang række områder. Landbrug & Fødevarer tog på erhvervets vegne

imod pakken med åbne arme, men vi kan ikke lade være med at andre os over det meget konservative syn på landbrugets udviklingsmuligheder, som regeringen lægger for dagen. Det er meget sigende, at i den redegørelse over regional- og landdistriktspolitikken 2016, som regeringen udsendte i maj, er ordet "økologi" ikke nævnt en eneste gang på redegørelsens 32 sider!

Redegørelsen er i øvrigt nyttig ved, at den i et bilag samler de i alt 127 initiativer, som regeringen har lanceret for at skabe vækst og udvikling i hele landet. Der er virkelig tale om stort og småt, revl og krat mellem hinanden.

Enkeltforslagene står i kø, tilsyneladende hulter til bulter, men samlet set viser de en tydelig tendens i retning af, at der skal opføres en række restriktioner – ikke mindst for landbruget. Og der skal skabes et større kommunalt råderum som et vigtigt redskab på vej mod et mindre skævvredet Danmark end det, vi har set vokse frem især siden 1990'erne. En række af forslagene vil blive livligt diskuteret, når Folketinget samles igen.

Men en proces er sat i vej og en begyndelse er gjort.

Det er dog kun den ene del af hele problematikken om yderområdenes udvikling. Den måske vigtigste del af hele problematikken kan der slet ikke lovgives om. Den svæver uåndgribeligt i luften og kan

bedst beskrives som "den offentlige mening om udkanten."

I en kronik her i avisen for to år siden skrev vi, at det var en af Udkantsdanmarks alvorlige mangelsygdomme, at vi havde set stort på, at vi lever i et mediesamfund. Det havde medført den store fejl, at udkanten ikke havde blandet sig i kampen om den offentlige mening. Det er der i mellemtiden i nogen grad blevet rettet op på. Udkantens aktivister har kastet sig ind i debatten, og medierne har bevæget sig ud i den danske virkelighed. Dermed får vi et udvidet billede af yderområderne. Det er vanskeligere at bevare sine fordomme, når kendskabet til en sags virkelige forhold udvikler sig.

”

Den måske vigtigste del af hele problematikken kan der slet ikke lovgives om. Den svæver uåndgribeligt i luften, og kan bedst beskrives som "den offentlige mening om udkanten."

Antallet af positive historier om yderområderne som lokaliteter fyldt med aktivister og vilje til at kæmpe for byens og landsbyens

overlevelse har gjort sin virkning. Samtidig har den voldsomme dragning mod København og Aarhus (og i mindre grad Odense og Aalborg) medført, at prisniveauet i landets største byer nu er blevet så højt, at mange mennesker simpelthen bliver presset ud. Andre spørger sig selv, om det er fornuftigt at bruge så stor en del af indtægten på bolig, når mere rummelige boliger kan fås for en langt lavere pris ikke ret langt væk. Og atter andre spørger sig selv, om ikke menneskekonzentrationen i storbyerne har nået et sådant niveau, at det er fornuftigt at undersøge mulighederne for en helt anden livsform.

Kort og godt er der så megen bevægelse i bosætningsmønstret, at det i 2015 også slog statistisk igennem. Pludselig kommer Udkantsdanmark dermed til at blive en del af den forandringens vind, der måned for måned bliver stadig mere mærkbar. På det politiske område står Alternativets fremkomst og dets efter almindelig politisk logik uforklarlige succes som et tydeligt eksempel på, at der i befolkningen er en dyb længsel efter en anden virkelighed end den primitivt økonomiserede vækstvirkelighed, som i de seneste år har været altdominerende. Samtidig med at debatten raser om, at stress er blevet en folkesygdom, rejser sig naturligvis også diskussionen om, hvordan det gode liv kan leves på andre måder end i storbyen med dens uafbrudte pirring.